

Міністерство освіти і науки України
Інститут спеціальної педагогіки НАПН України

**НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ 5-9 (10) КЛАСІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДЛЯ ДІТЕЙ ЗІ ЗНИЖЕНИМ СЛУХОМ**

Українська мова

8-10 класи

Укладач: **Жук В.В.**, завідувач лабораторії сурдопедагогіки Інституту спеціальної педагогіки
НАПН України

Київ – 2016

В основу розроблення змісту лягли програми загальноосвітніх шкіл з української мови, автори: Г.Т.Шелехова, М.І.Пентиліук, В.І.Новосьолова, Т.Д.Гнаткович, Н.Б.Коржова, К.В.Таранік-Ткачук. Вимоги до навчальних досягнень учнів адаптовані відповідно до специфіки сприйняття мовлення дітьми з порушеннями слуху. Програма доповнена корекційно-розвивальною лінією, до складу якої увійшли мовленнєвий і немовленнєві напрями роботи. Розподіл тем по класам здійснено з врахуванням структури спеціальних загальноосвітніх шкіл для глухих дітей та дітей зі зниженим слухом.

Кількість навчальних годин визначається у відповідності до діючих Типових навчальних планів. Розподіл часу за темами здійснює вчитель.

8 клас

Мовленнєва змістова лінія

№ п\п	Зміст навчального матеріалу	Вимоги до рівня мовленнєвої компетентності учнів
1	<p>Відомості про мовлення</p> <p>Повторення вивченого про текст, його структурні особливості, загальні мовні засоби міжфразного зв'язку в тексті (практично).</p> <p>Повторення вивченого про стилі мовлення.</p> <p>Поняття про публіцистичний стиль.</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>розпізнає текст;</p> <p>знає структурні особливості тексту;</p> <p>знаходить у тексті та використовує у мовленні загальні мовні засоби міжфразного зв'язку в тексті (службові і вставні слова, єдність видо-часових форм дієслів-присудків, займенники, числівники);</p>

	<p>Складний план власного висловлювання (практично).</p> <p>Різновиди читання.</p> <p>Ознайомлювальне читання (практично).</p> <p>Повторення вивченого про типи мовлення.</p> <p>Особливості побудови опису зовнішності людини і процесу праці, роздуму дискусійного характеру.</p> <p>Жанри мовлення: оповідання, замітка, розписка, особливості їх побудови.</p>	<p>визначає ситуацію спілкування, стилі мовлення (розмовний, художній, науковий, офіційно-діловий, публіцистичний); типи (розповідь, опис зовнішності людини, процесу праці, роздум дискусійного характеру); жанри (оповідання, замітка, розписка), знає особливості їх побудови.</p>
2	<p align="center">Види робіт</p> <p><u>Сприймання чужого мовлення:</u></p> <p align="center"><i>Сприймання і розуміння зверненого мовлення</i></p> <p>Сприймання прямо не вираженої емоційно-оцінної інформації, розрізнення відомої й нової інформації, поділ тексту (обсяг та складність визначаються можливостями учнів) на частини, розуміння логічного й</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>уважно сприймає і розуміє усні висловлювання, побудовані із знайомих слів і конструкцій, з опорою на видимі артикуляційні образи та доступні звукові сигнали, враховує міміку та емоційні прояви того, хто говорить (читає), ситуацію спілкування;</p> <p>слідкує за мовленням та його особливостями;</p> <p>усвідомлює під час слухо-зорового сприймання та читання смисл</p>

<p>емоційно-оцінного компонентів його змісту. Сприймання-розуміння текстів діалогічного й монологічного характеру, що належать до таких стилів: художнього, наукового, офіційно-ділового, публіцистичного, розмовного; типів: розповідь, опис, роздум (зокрема опис зовнішності людини, опис дій, роздум дискусійного характеру); жанрів мовлення: оповідання, стаття, нарис, замітка, п'єса, казка, пісня, легенда, переказ, байка, загадка, прислів'я, приказки (об'єднані певною темою).</p>	<p>інформації, вираженої у висловлюванні словесно (доступними мовленнєвими засобами) та емоційно, орієнтуючись на знайомі слова і конструкції, ситуацію спілкування, емоційне та інтонаційне (за можливостями учня) забарвлення мовлення, артикуляційні образи, слідкує за мовленням та його особливостями;</p> <p>усвідомлює зміст прочитаного (доступного за змістом і структурою) тексту, спираючись на знайомі слова, конструкції речень, ілюстрації, тематику, з'ясовує значення незрозумілих елементів;</p> <p>усвідомлює прямо не виражену в тексті емоційно-оцінну інформацію; визначає відому й нову інформацію;</p> <p>визначає тему й основну думку;</p> <p>уміє прогнозувати зміст висловлювання за формулюванням теми, поданим планом;</p> <p>виокремлює та запам'ятовує ключові слова або записує їх по ходу сприймання;</p> <p>розрізняє основну і другорядну інформацію, причинно-наслідкові зв'язки, зображувально-виражальні особливості в текстах (складніших порівняно з попередніми класами);</p> <p>складає простий план сприйнятого тексту;</p>
---	--

<p style="text-align: center;"><i>Читання мовчки і вголос</i></p> <p>Читання мовчки текстів діалогічного й монологічного характеру, що належать до таких стилів: художнього, наукового, офіційно-ділового, публіцистичного, розмовного; типів мовлення: розповідь, опис, роздум (зокрема опис зовнішності та характеру людини, опис подій, природи, роздум дискусійного характеру); жанрів: оповідання, стаття, нарис, замітка, п'єса, казка, пісня, легенда, переказ, байка, загадка, прислів'я, приказки.</p> <p>Ознайомлювальне читання (практично).</p> <p>Читання вголос художніх, науково-популярних, публіцистичних текстів, що</p>	<p>оцінює прослухане, співвідносячи його із задумом мовця, своїм життєвим досвідом.</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>читає мовчки незнайомі тексти різних стилів, типів і жанрів мовлення з комфортною для розуміння прочитаного швидкістю;</p> <p>користується ознайомлювальним видом читання з певною метою (відшуковує потрібну інформацію, читаючи заголовки, назву, анотацію, початок, кінцівку, окремі фрагменти тексту, орієнтується в його композиції, виділяє ключові слова, основну й другорядну інформацію, ділить текст на змістові частини, максимально повно охоплює дібраний матеріал);</p> <p>складає складний план прочитаного;</p> <p>визначає причинно-наслідкові зв'язки, зображувально-виражальні особливості тексту;</p> <p>оцінює прочитане (його зміст, форму, авторський задум і мовне оформлення).</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>читає вголос знайомі тексти (складніші порівняно з попередніми класами) різних стилів, типів і жанрів мовлення з прийнятною</p>
---	--

	<p>належать до таких жанрів мовлення, як оповідання, п'єса, стаття, нарис, замітка, переказ, легенда, байка, вірш, пісня, прислів'я, усмішки. Вивчення окремих творів напам'ять або близько до тексту.</p>	<p>швидкістю, за можливостями дитини з дотриманням орфоепічних та інтонаційних норм, виражає з допомогою доступних мовленнєвих засобів (темп, тембр, гучність) особливості змісту та авторський задум;</p> <p>оцінює прочитаний уголос текст (його зміст, форму, задум і мовне оформлення).</p>
3	<p><u>Відтворення готового тексту:</u></p> <p>Перекази за простим і складним планами.</p> <p>Говоріння:</p> <p>Докладний переказ розповідного тексту художнього стилю з елементами опису зовнішності людини, дій, місцевості, природи у художньому стилі.</p> <p>Докладний переказ тексту публіцистичного стилю мовлення.</p> <p>Стислий переказ розповідного тексту художнього, публіцистичного наукового стилю.</p> <p>Письмо:</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>переказує докладно й стисло (усно й письмово) прослухані й прочитані тексти художнього, наукового й публіцистичного стилів мовлення (обсягом та складністю відповідають можливостям дитини);</p> <p>підпорядковує висловлювання темі й основній думці;</p> <p>враховує комунікативне завдання, композицію, мовні, стильові особливості;</p> <p>дотримується авторського задуму;</p> <p>здійснює переказ за самостійно або колективно складеним простим і складним планами;</p> <p>оцінює текст (його зміст, форму, авторський задум і мовне оформлення).</p>

	<p>Докладні перекази розповідного тексту з елементами опису зовнішності людини, дій, місцевості, природи у художньому стилі.</p> <p>Докладні перекази тексту-роздуму дискусійного характеру.</p> <p>Стислий переказ розповідного тексту з елементами опису дій в художньому стилі.</p>	
4	<p><u>Створення власних висловлювань:</u></p> <p>Діалогічне мовлення:</p> <p>Діалог, складений на основі типових ситуацій спілкування у класі, вдома, у побутовій сфері тощо.</p> <p>Діалог, складений на основі дібраних запитань за текстом, який доповнює почутий або прочитаний текст.</p> <p>Діалог, складений на основі запропонованої ситуації спілкування, пов'язаної з характеристикою людей.</p> <p>Діалог дискусійного характеру.</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>складає діалог за зразком, поданим початком або закінченням, діалоги до монологічних текстів, доповнює відсутні репліки в поданому діалозі;</p> <p>розігрує діалог відповідно до запропонованої ситуації спілкування, досягаючи комунікативної мети, аргументуючи висловлені тези, спростовуючи помилкові висловлювання співрозмовника;</p> <p>дотримується правил спілкування та норм української літературної мови (відповідно до можливостей дитини);</p> <p>висловлює особисту позицію щодо обговорюваної теми, добираючи цікаві, переконливі аргументи на захист своєї позиції;</p> <p>оцінює діалог з погляду його змісту, форми, задуму і мовного</p>

<p>Розігрування діалогів відповідно до запропонованої ситуації спілкування.</p> <p>Монологічне мовлення: <i>Твори</i> за простим і складним планами.</p> <p>Говоріння: Твір-опис місцевості (вулиці, села, міста) на основі особистих спостережень і вражень у художньому стилі. Твір-опис дій на основі власних спостережень. Твір-роздум дискусійного характеру публіцистичного стилю.</p> <p>Письмо: Твір-опис місцевості в художньому стилі. Твір-опис дій, виконуваних автором художньому стилі. Твір-оповідання за поданим сюжетом. Інтерв'ю в публіцистичному стилі.</p>	<p>до оформлення.</p> <p>Учень (учениця): складає простий, складний план твору; складає усні й письмові твори за простим і складним планами; обирає для написання твору відповідний ситуації спілкування стиль мовлення (розмовний, художній, науковий, публіцистичний, офіційно-діловий), типи мовлення (зокрема твори-описи дій, твір-опис місцевості, твір-роздум дискусійного характеру); жанри мовлення (оповідання за поданим сюжетом, портретний нарис, анотація, розписка); мовні засоби відповідно до задуму висловлювання, стилю, типу й жанру мовлення; збирає й систематизує матеріал для твору; використовує засоби образності в тексті, передає причинно-наслідкові зв'язки; додержується основних правил спілкування та вимог до мовлення (відповідно до можливостей дитини); помічає й виправляє недоліки у власному мовленні;</p>
--	---

	<i>Ділові папери</i> . Розписка.	оцінює текст (його зміст, форму, задум і мовне оформлення).
Міжпредметні зв'язки. Письмова характеристика літературного героя, порівняльна й групова характеристики літературних героїв; аналіз змісту й художніх засобів твору-живопису; нариси на суспільну тему (історія).		

Мовна змістова лінія

№	Зміст навчального матеріалу	Вимоги до рівня мовної компетентності учнів
1	Вступ Мова – скарбниця духовності народу	Учень (учениця): усвідомлює роль мови у житті людини у суспільстві, отриманні знань та збереженні духовних надбань народу; висловлює свою точку зору про українську мову.
2	Повторення та узагальнення вивченого Розділові знаки у вивчених синтаксичних конструкціях. Частини мови. Вивчені групи орфограм.	Учень (учениця): розставляє розділові знаки в простому й складному реченнях відповідно до вивчених правил; знаходить у реченні вивчені частини мови, орфограми; визначає належність слова до частини мови; дотримується вивчених правил правопису та обґрунтовує написання орфограми; виправляє допущені помилки (самостійно або з допомогою

		<p>вчителя);</p> <p>складає прості й складні речення;</p> <p>складає, читає й переказує тексти з різними видами речень.</p>
Морфологія. Орфографія		
3	<p>Прислівник.</p> <p>Загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.</p> <p>Наголос у прислівниках.</p> <p>Розряди прислівників (практично).</p> <p>Ступені порівняння прислівників.</p> <p>Способи творення прислівників.</p> <p><i>Правопис прислівників</i></p> <p>Букви н та ни у прислівниках.</p> <p>Не і ні з прислівниками.</p> <p>И та і в кінці прислівників.</p> <p>Правопис прислівників на -о ,-е, утворених від прикметників і дієприкметників.</p> <p>Написання прислівників окремо, разом і через дефіс.</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>усвідомлює загальне значення, граматичні ознаки та синтаксичну роль прислівника,</p> <p>знає морфологічні ознаки прислівника;</p> <p>знаходить прислівники в реченні;</p> <p>відрізняє прислівники від омонімічних і паронімічних частин мови;</p> <p>утворює ступені порівняння;</p> <p>дотримується правил правопису прислівників з вивченими орфограмами;</p> <p>правильно наголошує прислівники;</p> <p>помічає й виправляє помилки в правописі прислівників (самостійно або з допомогою вчителя);</p> <p>знаходить прислівник в художніх і наукових текстах;</p> <p>складає речення з прислівниками й мікротексти, використовуючи прислівник для зв'язку речень у тексті;</p>

<p>Написання прислівникових словосполучень типу: <i>раз у раз, з дня на день...</i></p> <p>Внутрішньооб'єктні зв'язки:</p> <p>Лексикологія й фразеологія.</p> <p>Прислівники-синоніми й антоніми; прислівники-омоніми до іменників із прийменниками. Фразеологізми й крилаті вислови з прислівниками</p> <p>Синтаксис. Прислівник у ролі головних і другорядних членів речення.</p> <p>Культура мовлення й стилістика.</p> <p>Правильне наголошування прислівників. Використання прислівників як засобу зв'язку речень у тексті й засобу підсилення виразності мовлення.</p> <p>Текст (риторичний аспект). Використання прислівників у текстах художнього й публіцистичного стилів.</p> <p>Міжпредметні зв'язки. Використання</p>	<p>створює усні й письмові висловлювання на певну соціокультурну тему, використовуючи прислівник як виражальний засіб мовлення.</p>
---	--

	<p><i>прислівників у художніх і наукових текстах (література, історія, географія, біологія, хімія, фізика).</i></p>	
4	<p>Прийменник як службова частина мови.</p> <p>Прийменник як засіб зв'язку слів у словосполученні й реченні.</p> <p>Види прийменників за будовою.</p> <p>Непохідні й похідні прийменники.</p> <p>Правопис прийменників.</p> <p>Написання похідних прийменників разом, окремо і через дефіс.</p> <p>Внутрішньооб'єктні зв'язки:</p> <p>Лексикологія й фразеологія</p> <p><i>Прийменники-синоніми й антоніми.</i></p> <p>Синтаксис.</p> <p><i>Прийменниково-іменникові конструкції в ролі членів речення.</i></p> <p>Культура мовлення й стилістика.</p> <p><i>Особливості вживання деяких прийменників з</i></p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>знаходить прийменники в реченні;</p> <p>відрізняє прийменники від сполучників і часток;</p> <p>усвідомлює роль прийменників у мовленні;</p> <p>поєднує прийменники з іменниками у словосполученнях та реченнях;</p> <p>застосовує правила правопису прийменників;</p> <p>знаходить і виправляє помилки, редагує текст з помилками;</p> <p>аналізує тексти щодо правильності використання прийменників із відмінковими формами іменників;</p> <p>складає речення з різноманітними прийменниково-іменниковими конструкціями.</p>

	<p><i>іменниками. Прийменники-синоніми як засіб милозвучності мови (в-у, з-зі-із-зо).</i></p> <p>Текст (риторичний аспект).</p> <p><i>Використання прийменника в мовленні для відтворення логічних зв'язків. Стилістичне використання повтору прийменника в народнопоетичній творчості.</i></p> <p>Міжпредметні зв'язки. <i>Використання прийменниково-іменникових конструкцій у художніх і наукових текстах (література, історія, географія, фізика, хімія).</i></p>	
5	<p>Сполучник.</p> <p>Види сполучників за будовою, походженням, способом використання в реченні.</p> <p>Використання сполучників у простому й складному реченнях. Сполучники сурядності й підрядності.</p> <p>Сполучники й сполучні слова.</p> <p>Правопис сполучників.</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>знаходить сполучники в реченні;</p> <p>усвідомлює роль сполучників у мовленні;</p> <p>відрізняє сполучники від прийменників і часток;</p> <p>визначає види сполучників за будовою, способом використання в простому й складному реченнях;</p> <p>правильно пише сполучники;</p> <p>помічає й виправляє помилки у написанні сполучників;</p>

<p>Написання сполучників разом та окремо. Розрізнення сполучників і однозвучних слів.</p> <p>Внутрішньопредметні зв'язки:</p> <p>Лексикологія й фразеологія.</p> <p>Сполучники-синоніми й антоніми, фразеологізми й крилаті вислови зі сполучниками.</p> <p>Синтаксис.</p> <p>Сполучник як засіб зв'язку однорідних членів речення, частин складносурядного й складнопідрядного речень.</p> <p>Культура мовлення й стилістика.</p> <p>Використання в мовленні сполучників- синонімів.</p> <p>Текст (риторичний аспект).</p> <p>Використання сполучників для зв'язку речень у тексті і як засобу створення антитези.</p> <p>Міжпредметні зв'язки.</p> <p>Використання похідних складених сполучників</p>	<p>використовує сполучники у власних висловленнях у простих й складних реченнях; редагує речення, замінюючи сполучники синонімічними.</p>
---	---

	<p>у наукових текстах (історія, географія, біологія, хімія, фізика, математика).</p>	
6	<p>Частка як службова частина мови. Розряди часток за значенням.</p> <p>Правопис часток (із займенниками й прислівниками) (повторення).</p> <p>Написання часток -бо, -но, -то, -от, -таки.</p> <p>Не, ні з різними частинами мови (узагальнення).</p> <p>Внутрішньопредметні зв'язки:</p> <p>Лексикологія й фразеологія.</p> <p><i>Частки синоніми й антоніми. Фразеологізми й крилаті вислови з частками.</i></p> <p>Синтаксис.</p> <p><i>Частка в спонукальних і окличних реченнях.</i></p> <p>Культура мовлення.</p> <p><i>Виразне читання речень із частками.</i></p> <p>Текст (риторичний аспект).</p> <p><i>Використання часток для підсилення</i></p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>знаходить частки в реченні;</p> <p>доповнює частками речення з пропущеними елементами;</p> <p>відрізняє частки від інших службових частин мови;</p> <p>знає роль частки в реченні;</p> <p>правильно пише частки;</p> <p>знаходить і пояснює орфограми в частках за допомогою правил;</p> <p>знаходить і виправляє помилки в правописі частки;</p> <p>редагує тексти щодо використання в них часток як виражального засобу;</p> <p>складає речення з модальними частками;</p> <p>створює висловлювання, правильно використовуючи частки.</p>

	<p><i>виразності мовлення.</i></p> <p>Міжпредметні зв'язки.</p> <p><i>Використання часток як виражального засобу в художніх творах (література).</i></p>	
7	<p>Вигук як особлива частина мови.</p> <p><i>Групи вигуків за значенням.</i></p> <p><i>Правопис вигуків.</i></p> <p>Дефіс у вигуках.</p> <p>Кома і знак оклику при вигуках.</p> <p>Внутрішньопредметні зв'язки:</p> <p>Лексикологія й фразеологія.</p> <p><i>Найуживаніші фразеологізми (зокрема приказки й прислів'я) з вигуками.</i></p> <p>Синтаксис.</p> <p><i>Вигук у ролі головних і другорядних членів речення.</i></p> <p>Культура мовлення.</p> <p><i>Правильне читання речень із вигуками.</i></p> <p>Текст (риторичний аспект).</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>знаходить вигуки в реченні;</p> <p>доповнює вигуками речення з пропущеними елементами;</p> <p>визначає належність вигуку до відповідної групи за значенням;</p> <p>відрізняє вигуки від часток;</p> <p>правильно пише вигуки з вивченими орфограмами й розставляє розділові знаки при них;</p> <p>пояснює написання вигуків з орфограмами й пунктограмами;</p> <p>знаходить вигуки у текстах та пояснює їх роль;</p> <p>виразно читає тексти з вигуками;</p> <p>доречно використовує вигуки у власному мовленні.</p>

	<p><i>Використання вигуків для надання висловленню експресії й виразності.</i></p> <p><i>Міжпредметні зв'язки. Використання вигуків як засобу виразності в художніх творах (література).</i></p>	
8	<p>Узагальнення й систематизація вивченого про частини мови, їх правопис і використання в мовленні.</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>визначає в реченні частини мови, знає їх граматичні ознаки; правильно пише й пояснює орфограми; самостійно помічає й виправляє помилки в усному й писемному мовленні.</p>

Соціокультурна змістова лінія

Орієнтовний зміст навчального матеріалу			Орієнтовні вимоги до рівня соціокультурної компетентності учнів
Сфери відношень	Тематика текстів	Теми висловлювань учнів	
Я і українська мова й література.	<p>Поети і письменники про українську мову.</p> <p>Українська література у світовій культурі.</p>	«Бринить-співає наша мова, чарує, тішить і п'янить.» (Олександр Олесь).	<p>Учень (учениця):</p> <p>сприймає, аналізує, оцінює прочитані чи сприйняті на слухо-зоровій основі висловлювання про мову народу, її значення, красу і силу;</p>

<p>Я і Батьківщина (її природа, історія).</p>	<p>Збереження природних багатств. Емоційне ставлення до природи свого краю.</p>	<p>«Кожному мила своя сторона.» (Г. Сковорода) «Можеш вибирати друзів і дружину, Вибрати не можна тільки Батьківщину.» (В. Симоненко)</p>	<p>добирає висловлювання про українську мову з різних джерел та пояснює думки, які у них закладені; використовує українську мову як засіб формування і виявлення громадянської позиції; усвідомлює місце української словесної мови та української жестової мови в житті людини з порушенням слуху, сфери їх застосування;</p>
<p>Я і національна культура (звичаї, традиції, свята, культура взаємин, українська пісня).</p>	<p>Народні традиції, свята, міфологія, фольклорна творчість, народні родинні традиції. Українська пісня як частина світової пісенної культури.</p>	<p>«Жива душа народна, жива, неподоланна!» (О. Довженко) « Народна пісня — духовне обличчя нації.» (А. Міцкевич)</p>	<p>висловлює розуміння цінності та необхідності збереження природних багатств; виявляє повагу до історії, пам'яток культури, традицій українського народу, знання культури спільноти людей з порушеннями слуху як частини культури країни й світу, родинних цінностей;</p>
<p>Я і мистецтво (традиційне й професійне)</p>		<p>«Традиційні ремесла й промисли українців».</p>	

<p>Я і ти (члени родини, друзі, товариші).</p>	<p>Архітектурне розмаїття України. Найвідоміші зразки образотворчого мистецтва. Народне мистецтво.</p>	<p>«Перлини української архітектури». «Перлини українського образотворчого мистецтва»</p>	<p>усвідомлює культурне, релігійне, мовне розмаїття України і світу та його цінність; визнає самотність та цінність особистості, висловлює визнання права особистості на самовизначення, розвиток у відповідності до власних талантів, вподобань, нахилів;</p>
<p>Я як особистість</p>	<p>Стосунки між членами родини, представниками різних поколінь, соціальних шарів, релігійних громад, учнями класу, товаришами та друзями. Внутрішній світ людини. Особистісні таланти та їх прояви у соціальному та творчому житті.</p>	<p>«Всі різні, але всі рівні». «До свого роду хоч через воду». «Без культури немає нації». (В. Липинський) «Без дружби ніяке спілкування між людьми не має цінності» (Сократ) «Ми — це не безліч стандартних «я», а безліч</p>	<p>усвідомлює важливість сімейних цінностей, їх значення у формуванні особистості; знає правила і особливості поведінки з членами родини, представниками різних поколінь, соціальних шарів, релігійних громад, учнями класу, товаришами та друзями; усвідомлює та висловлює необхідність дотримуватися морально-етичних норм у різних навчальних,</p>

	<p>Особисті переконання, погляди, ціннісні орієнтири.</p>	<p>всесвітв різних.» (В. Симоненко) «Ти знаєш, що ти — людина? Ти знаєш про це чи ні? Усмішка твоя — єдина, Мука твоя — єдина, Очі твої — одні.» (В. Симоненко)</p>	<p>побутових ситуаціях.</p>
--	---	---	-----------------------------

Діяльнісна (стратегічна) змістова лінія

Види загально-навчальних умінь	Орієнтовні вимоги до рівня діяльнісної компетентності учнів
<p>Організаційно-контрольні</p>	<p>Учень (учениця) усвідомлює й визначає мотив і мету власної пізнавальної й життєтворчої діяльності (самостійно чи за допомогою вчителя) та висловлює доступними мовленнєвими засобами; планує діяльність для досягнення мети, розподіляючи її на етапи; здійснює визначений план; оцінює проміжні й кінцеві результати, робить відповідні корективи.</p>

<p>Загальнопізна- вальні (інтелектуальні, інформаційні)</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>порівнює, аналізує мовні й позамовні поняття, явища, закономірності (з допомогою вчителя);</p> <p>робить висновки на основі спостережень та висловлює доступними мовленнєвими засобами;</p> <p>виділяє головне з-поміж другорядного;</p> <p>здобуває інформацію з різноманітних джерел (довідкової, художньої літератури, ресурсів Інтернету тощо), здійснює бібліографічний пошук, працює з текстами вивчених типів, стилів і жанрів мовлення;</p> <p>співвідносить мовленнєві одиниці словесної і жестової мови</p> <p>порівнює мовні явища у словесній та жестовій мові;</p> <p>систематизує, зіставляє, інтерпретує готову інформацію (самостійно чи за допомогою вчителя).</p>
<p>Творчі</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>уявляє словесно описані (доступними мовленнєвими засобами) предмети і явища, фантазує на основі сприйнятого;</p> <p>прогнозує подальший розвиток певних явищ;</p> <p>переносить раніше засвоєні знання і вміння в нову ситуацію;</p> <p>помічає й формулює проблеми в процесі навчання й життєтворчості (самостійно чи за допомогою вчителя);</p> <p>робить припущення щодо способу розв'язання певної проблеми та висловлює доступними мовленнєвими засобами;</p>

	<p>добирає аргументи для його доведення та висловлює доступними мовленнєвими засобами;</p> <p>спростовує хибні припущення й твердження, та висловлює доступними мовленнєвими засобами.</p>
Естетико-етичні	<p>Учень (учениця)</p> <p>помічає й цінує красу в мовних явищах, явищах природи, у творах мистецтва, вчинках людей і результатах їхньої діяльності;</p> <p>критично оцінює відповідність своїх вчинків загальнолюдським моральним нормам, усуває помічені невідповідності;</p> <p>виявляє здатність поставити себе на місце іншої людини;</p> <p>усвідомлює й намагається творити добро словом і ділом.</p>

Корекційно-розвиткова змістова лінія

Мовленнєвий напрям			
Зміст корекційно-розвиткової роботи			
Формування мотиваційного компоненту мовленнєвої діяльності	Створення наочно-образного підґрунтя для розвитку	Формування навичок сприймання мовлення	Формування навичок продукування мовлення та корекція різних сторін мовлення

	мовлення					
1.Заохочення використання словесного мовлення для спілкування. 2.Перегляд та обговорення кінофільмів. 3.Обговорення цікавих подій з власного досвіду дітей, з життя людей нашої країни та інших країн.	1.Активне пізнання довкілля. 2.Усвідомлення логічних зв'язків та причинно-наслідкових залежностей, взаємин між людьми.	1.Удосконалення навичок слухозорового сприймання усного мовлення з орієнтацією на видимі артикуляційні образи, доступні звукові сигнали, вібраційні відчуття. 2.Врахування контексту та ситуації спілкування для усвідомлення змісту сказаного. 3.Формування навичок усвідомленого читання з орієнтацією	Удосконалення фонетичної сторони мовлення, вправлення у правильному промовлянні, попередження недоліків та корекція.	Формування та корекція синтаксичної сторони мовлення.	Формування лексико-семантичної сторони мовлення: а)розширення словникового запасу, б)засвоєння нових синтаксичних конструкцій.	Формування граматичної сторони мовлення: а)попередження та подолання аграматизмів у писемному та усному мовленні, б)тренування у практичному застосуванні правил правопису, г)контроль за дотриманням правил орфоєпії під час говоріння.

		<p>на знайомі слова, словосполучення та синтаксичні конструкції.</p> <p>4.Розвиток вмінь усвідомлювати зміст, використовуючи ілюстрації, контекст.</p> <p>5.Удосконалення навички співвідношення словесних мовленнєвих одиниць з жестовими позначеннями як спосіб усвідомлення змісту сприйнятого мовленнєвого матеріалу.</p>				
--	--	---	--	--	--	--

Немовленнєві напрями

та зміст корекційно-розвиткової роботи

пізнавальний	сенсорний	особистісний
<p>1. Формування пізнавальної активності.</p> <p>2. Розвиток усіх видів пам'яті на матеріалі, що вивчається.</p> <p>3. Розвиток уваги.</p> <p>4. Розвиток уяви.</p> <p>5. Розвиток словесно-логічного мислення на мовленнєвому матеріалі, який вивчається.</p>	<p>1. Розвиток зорового сприймання як компенсаторного механізму, що забезпечує свідоме сприймання і усвідомлення різної інформації, передусім зверненого мовлення (словесного в усній та писемній формі, дактильного, жестового).</p> <p>2. Розвиток зорово-моторної координації.</p> <p>3. Розвиток кінестетичних відчуттів через вправлення у правильному артикулюванні, подолання артикуляційних труднощів, використання специфічних комунікативних засобів.</p> <p>4. Розвиток тактильних відчуттів</p>	<p>1. Розвиток цілеспрямованості діяльності, самоконтролю (плануючого, операційного, заключного).</p> <p>2. Формування впевненості у собі, усвідомлення своєї неповторності, своєрідності, особистісної цінності.</p> <p>3. Розвиток емоційно-вольової сфери.</p>

	через сприймання вібрацій, зосередження уваги на їх особливостях (силі, напрямку, тривалості, ритмі тощо).	
--	--	--

9-й клас

Мовленнєва змістова лінія

№ п\п	Зміст навчального матеріалу	Вимоги до рівня мовленнєвої компетентності учнів
1	<p>Відомості про мовлення</p> <p>Повторення відомостей про мовлення, текст, стилі, й жанри типи мовлення.; засоби міжфразного зв'язку в тексті.</p> <p>Вивчальне читання (практично).</p> <p>Особливості побудови опису місцевості, пам'яток історії й культури.</p> <p>Жанри мовлення: оповідання, повідомлення, тематичні виписки, конспект прочитаного, протокол,</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>усвідомлює такі поняття, як види, форми мовлення, вимоги до мовлення, складники ситуації спілкування; розрізняє різновиди читання; аналізує текст, його основні ознаки й структуру, використовуючи доступні мовленнєві засоби;</p> <p>визначає види зв'язку речень у тексті, загальні мовні засоби міжфразного зв'язку (<i>повторення й узагальнення знань</i>);</p> <p>розрізняє стилі (розмовний, художній, науковий, офіційно-діловий, публіцистичний), сферу їх використання, типи (розповідь, опис місцевості, пам'яток історії і культури, роздум) і жанри мовлення (оповідання,</p>

	<p>витяг з протоколу, інтерв'ю, особливості їх побудови.</p>	<p>повідомлення, тематичні виписки, конспект, протокол, витяг з протоколу, інтерв'ю); виявляє стилістичні помилки в тексті й виправляє їх (з допомогою вчителя або самостійно).</p>
2	<p style="text-align: center;">Види робіт</p> <p style="text-align: center;"><u>Сприймання чужого мовлення:</u></p> <p style="text-align: center;"><i>Сприймання й розуміння зверненого мовлення</i></p> <p><i>Слухо-зоро-вібраційне сприймання і розуміння</i> текстів, що належать до стилів: розмовного, художнього, офіційно-ділового, публіцистичного, наукового; типів: розповідь, опис (в т. ч. опис місцевості, пам'яток історії і культури), роздум; жанрів мовлення (оповідання, стаття, повість, п'єса, нарис, замітка, вірш, байка), різноманітні жанри фольклору.</p>	<p>Учень (учениця): уважно сприймає на слухо-зоровій або слухо-зоро-вібраційній основі звернене усне мовлення, усвідомлює смисл сприйнятого, враховуючи артикуляцію, емоційне, мимічне оформлення, ситуацію спілкування, контекст; розуміє фактичний зміст, тему та основну думку висловлювань інших людей (розповіді, лекції, повідомлення, телепередачі та ін.); визначає причинно-наслідкові зв'язки, зображувально-виражальні засоби в текстах, складніших за змістом, ніж у попередніх класах; визначає зображувально-виражальні засоби тексту (зокрема помічає мовні засоби, що забезпечують зв'язність тексту); аргументи, які використані в</p>

<p style="text-align: center;"><i>Читання мовчки і вголос</i></p> <p>Читання мовчки текстів, що належать до стилів: розмовного, художнього, офіційно-ділового, наукового, публіцистичного; типів: розповідь, опис (зокрема опис місцевості, пам'яток історії й культури), роздум; жанрів мовлення (оповідання, стаття, повість, п'єса, нарис, замітка, вірш, байка), різноманітних жанрів фольклору.</p> <p>Сприймання в прочитаному тексті різноманітної аргументації під час обговорення певної проблеми; також прямо вираженої спонукальної</p>	<p>тексті для підтвердження двох чи більше поглядів, думок; прямо виражену спонукальну інформацію в тексті;</p> <p>формулює висновки щодо сприйнятого, оцінює сприйняте, співвідносячи його із задумом мовця, своїм життєвим досвідом).</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>читає мовчки незнайомий текст, складніший і довший, ніж у попередніх класах;</p> <p>користується з певною метою залежно від мовленнєвої ситуації вивчальним різновидом читання (глибоко проникаючи в зміст тексту, розуміє взаємозв'язок, послідовність його композиції, з'ясовує незрозумілі фрази, дає власні визначення, максимально повно охоплює нову інформацію, визначає основне й другорядне в тексті, причинно-наслідкові зв'язки між явищами);</p> <p>розрізняє в тексті прямо виражену спонукальну інформацію, різноманітну аргументацію під час обговорення певної проблеми;</p> <p>робить короткі записи (план, тематичні виписки, конспект) у процесі читання;</p> <p>ставить самостійно запитання під час читання й шукає на них відповідь;</p> <p>оцінює прочитане з погляду змісту, форми, авторського задуму й мовного</p>
--	---

	<p>інформації.</p> <p>Вивчальне читання (практично).</p> <p>Робота з книжкою: передмова в книжці.</p> <p>Виразне читання вголос художніх, наукових, публіцистичних, ділових текстів, що належать до таких жанрів мовлення: стаття, оповідання, повість, нарис, п'єса, замітка, легенда, байка, вірш, пісня, прислів'я й приказки (вивчення деяких напам'ять або близько до тексту).</p>	<p>оформлення.</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>виразно читає вголос знайомі (складніші за сприйняттям, ніж у попередніх класах) і незнайомі тексти різних стилів, типів, жанрів мовлення, з прийнятною швидкістю, дотримуючись орфоепічних та інтонаційних норм (за можливостями дитини), виражаючи за допомогою темпу, тембру, гучності читання особливості змісту, стилю тексту, авторський задум;</p> <p>оцінює прочитаний уголос текст із погляду його змісту, форми, задуму й мовного оформлення.</p>
3	<p><u>Відтворення готового тексту:</u></p> <p>Перекази за складним планом.</p> <p>Говоріння:</p> <p>Стислий переказ розповідного тексту з елементами опису місцевості в художньому стилі.</p> <p>Вибірковий переказ розповідного</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>переказує докладно, вибірково й стисло (усно чи письмово) сприйнятий на слухо-зоровій основі або прочитаний текст художнього, наукового й публіцистичного стилів мовлення (обсяг та складність визначаються можливостями дитини), підпорядковуючи висловлювання темі та основній думці, дотримуючись композиції, мовних, стильових особливостей та</p>

	<p>тексту з елементами опису пам'яток історії й культури в науковому стилі.</p> <p>Стислий переказ тексту публіцистичного стилю.</p> <p>Письмо:</p> <p>Стислий переказ розповідного тексту з елементами опису місцевості в художньому стилі.</p> <p>Вибірковий переказ розповідного тексту з елементами опису пам'яток історії й культури в публіцистичному стилі.</p> <p>Докладний переказ тексту художнього стилю із творчим завданням .</p>	<p>авторського задуму;</p> <p>складає складний план, конспект, тематичні виписки (самостійно або колективно з допомогою вчителя);</p> <p>знаходить і виправляє недоліки в змісті, побудові й мовному оформленні висловлювання (з допомогою вчителя);</p> <p>оцінює текст щодо його змісту, форми, авторського задуму й мовного оформлення.</p>
4	<p><u>Створення власних висловлювань</u></p> <p>Діалогічне мовлення:</p> <p>Діалог, складений на основі дібраних запитань за текстом, як обмін думками, повідомлення, відповідно до створеної</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>складає діалог як обмін думками, власним досвідом, на основі телепередач тощо(кількість реплік визначається можливостями учнів);</p> <p>додає чи змінює окремі репліки діалогу відповідно до зміненої ситуації спілкування;</p>

	<p>в класі ситуації спілкування, пов'язаної із життєвим досвідом учнів, дискусійного характеру, його розігрування в різних стилях мовлення.</p>	<p>підтримує діалог, використовуючи репліки для стимулювання, формули мовленнєвого етикету, демонструючи доступний рівень вправності в процесі діалогу (стислість, виразність, доречність тощо), дотримуючись норм української літературної мови (за можливостями дитини);</p>
	<p>Монологічне мовлення: <i>Твори</i> за складним планом. Говоріння: Твір-опис місцевості (вулиці, села, міста) на основі особистих спостережень і вражень у художньому стилі. Твір-опис пам'яток історії й культури</p>	<p>обирає самостійно аспект запропонованої теми, висловлюючи особисту думку щодо її обговорення, використовуючи цікаві, переконливі аргументи на захист своєї позиції, із власного життєвого досвіду, змінюючи свою думку в разі незаперечних аргументів іншого; оцінює текст (його зміст, форму, задум і мовне оформлення) (самостійно або з допомогою вчителя). Учень (учениця): складає усні й письмові твори (за складним планом, обираючи відповідний ситуації спілкування й комунікативного завдання стиль мовлення (розмовний, художній, науковий, публіцистичний, офіційно-діловий), використовуючи різні типи мовлення (зокрема твір-опис місцевості, твір-опис пам'яток історії й культури) і жанр мовлення (оповідання з обрамленням, конспект прочитаного, тематичні виписки, інтерв'ю, протокол, витяг з протоколу);</p>

<p>за картиною в публіцистичному стилі.</p> <p>Повідомлення на тему про мову, що вимагає зіставлення й узагальнення матеріалу в науковому стилі.</p> <p>Письмо:</p> <p>Твори-описи місцевості (вулиці, села, міста), пам'яток історії й культури на основі особистих спостережень і вражень у художньому стилі..</p> <p>Твір-оповідання на основі почутого (з обрамленням).</p> <p>Конспект прочитаного науково-навчального тексту; тематичні виписки.</p> <p>Інтерв'ю в публіцистичному стилі.</p> <p>Ділові папери. Протокол. Витяг з протоколу.</p>	<p>використовує засоби образності в тексті, передає причинно-наслідкові зв'язки;</p> <p>додержується основних вимог до мовлення й правил спілкування (за можливостями);</p> <p>знаходить і виправляє недоліки в змісті, побудові й мовному оформленні власного й чужого висловлювання;</p> <p>оцінює текст (його зміст, форму, задум і мовне оформлення) (самостійно або з допомогою вчителя).</p>
--	--

Мовна змістова лінія

№ п\п	Зміст навчального матеріалу	Вимоги до рівня мовної компетентності учнів
1	<p>Вступ</p> <p>Мова — засіб спілкування, пізнання і впливу.</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>усвідомлює значення словесної мови як засобу пізнання, спілкування і впливу.</p>
2	<p>Повторення та узагальнення вивченого</p> <p>Пунктуація</p> <p>Словосполучення й речення; члени речення (також однорідні); звертання; вставні слова.</p> <p>Просте й складне речення.</p> <p>Пряма мова й діалог.</p> <p>Правопис. Розділові знаки в простому й складному реченнях, а також у реченнях із однорідними членами, звертаннями, вставними словами, прямою мовою, при діалозі.</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>розрізняє словосполучення й речення, просте й складне речення; звертання, вставні слова, речення з прямою мовою, діалог, полілог за їх істотними ознаками;</p> <p>усвідомлює змістовий зв'язок між головним і залежним словом у словосполученні й між частинами складного речення (практично);</p> <p>інтонує речення вивчених видів (за можливостями);</p> <p>користується словниками різних видів;</p> <p>будує речення різних типів, використовуючи в них вивчені фразеологізми, прислів'я й крилаті вислови;</p> <p>ставить розділові знаки відповідно до вивчених пунктуаційних правил;</p> <p>знаходить і виправляє пунктуаційні та орфографічні помилки на вивчені правила (самостійно або з допомогою вчителя);</p> <p>використовує вивчені поняття у власних висловлюваннях.</p>

	<p>Внутрішньооб'єктові зв'язки:</p> <p>Лексикологія й фразеологія. Засвоєння нових слів і фразеологізмів, прислів'їв та крилатих висловів.</p> <p>Культура мовлення й стилістика. Додержання правильної інтонації в реченнях з однорідними й відокремленими членами речення, звертаннями, вставними словами, прямою мовою і в діалогах. Засвоєння складних випадків слововживання.</p> <p>Текст (риторичний аспект). Удосконалення вмінь складати й поліпшувати висловлювання на основі використання власного досвіду.</p>	
3	<p>Синтаксис. Пунктуація</p> <p>Словосполучення й речення.</p> <p>Словосполучення. Будова й види словосполучень за способами</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>розрізняє поняття синтаксис й пунктуація, головне й залежне слово в словосполученні;</p> <p>визначає види зв'язку в словосполученні;</p>

<p>вираження головного слова. Види зв'язку в словосполученні.</p> <p>Речення. Види речень за метою висловлювання й емоційним забарвленням речення (повторення). Речення прості й складні (повторення), двоскладні й односкладні; поширені й непоширені. Порядок слів у реченні. Логічний наголос.</p> <p>Правопис. Розділові знаки в кінці речення (повторення).</p> <p><i>Внутрішньопредметні зв'язки:</i></p> <p><i>Лексикологія й фразеологія. Засвоєння нових слів і фразеологізмів та крилатих висловів.</i></p> <p><i>Грамматика. Спостереження за використанням вивчених частин мови</i></p>	<p>будує речення різних видів (за метою висловлювання, емоційним забарвленням, характером граматичної основи, кількістю граматичних основ);</p> <p>інтонує правильно речення різних видів, беручи до уваги й логічний наголос для передачі різних змістових та емоційних відтінків значення;</p> <p>ставить розділові знаки;</p> <p>обґрунтовує їх використання за допомогою вивчених правил;</p> <p>конструює словосполучення й речення різних видів, а також синонімічні;</p> <p>редагує тексти, надаючи їм більшої виразності з допомогою вивчених мовних засобів;</p> <p>використовує виражальні можливості речень вивчених видів у власному мовленні.</p>
---	---

*в ролі головного й залежного слова.
Грамматична помилка та її умовне
позначення (практично).*

Культура мовлення й стилістика.
*Практичне засвоєння словосполучень, у
яких допускаються помилки у формі
залежного слова; синонімічність
словосполучень різної будови. Логічний
наголос і порядок слів як засіб
підвищення точності й виразності
мовлення. Інтонація спонукальних і
окличних речень, що передає різні
емоційні відтінки значення; зворотний
порядок слів як засіб виразності
мовлення.*

Текст (риторичний аспект).
*Удосконалення вмінь стисло
формулювати теми й мікротеми усних
і письмових висловлювань у формі*

	<p><i>словосполучень. Риторичні запитання, виклад за допомогою запитань і відповідей.</i></p> <p><i>Міжпредметні зв'язки. Інверсія в художньому творі (література).</i></p>	
--	---	--

<p>4 Просте речення. Двоскладне речення. Головні й другорядні члени речення Підмет і присудок. Способи вираження підмета. Простий і складений присудок (іменний і дієслівний). Способи вираження присудка. Узгодження головних членів речення. Речення поширені й непоширені (повторення). Означення, додаток і обставина як другорядні члени речення (повторення). Прикладка як різновид означення. Види обставин (за значенням), способи їх вираження. Порівняльний зворот. Правопис: Тире між підметом і присудком.</p> <p><i>Внутрішньопродметні зв'язки:</i></p> <p><i>Лексикологія й фразеологія.</i> Засвоєння</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>розрізняє головні й другорядні члени речення; визначає види присудків, обставин у реченнях, прикладку як різновид означення, способи вираження підмета, присудка й обставин; пише прикладки відповідно до орфографічних норм і обґрунтовує написання; правильно ставить розділові знаки між підметом, присудком і при порівняльних зворотах; обґрунтовує їх за допомогою вивчених правил; знаходить і виправляє орфографічні та пунктуаційні помилки на вивчені правила (самостійно або з допомогою вчителя); аналізує будову простого двоскладного речення, будову тексту, засоби зв'язку речень у ньому; оцінює виражальні можливості простого двоскладного речення в текстах різних стилів; удосконалює будову розповідного тексту з елементами опису для зацікавлення слухачів, використовуючи засоби зв'язку речень у тексті; будує висловлювання на певну соціокультурну тему, використовуючи відповідну структуру, вивчені засоби зв'язку речень; створює тексти різних стилів, використовуючи синонімічні конструкції.</p>
--	---

<p>5</p>	<p>Односкладні речення.</p> <p>Односкладні прості речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, узагальнено-особові, неозначено-особові, безособові) і підмета (називні). Односкладні речення як частини складного речення.</p> <p>Повні й неповні речення. Незакінчені речення, їх стилістичні функції.</p> <p>Правопис.</p> <p>Тире в неповних реченнях.</p> <p>Внутрішньопредметні зв'язки:</p> <p><i>Засвоєння фразеологізмів (а також прислів'їв і приказок), крилатих висловів (у формі односкладних і неповних речень).</i></p> <p>Культура мовлення й стилістика.</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>розрізняє односкладні й неповні речення, виділяє їх з-поміж інших видів речень;</p> <p>визначає види односкладних речень (також у складних реченнях);</p> <p>оцінює виражальні можливості й роль односкладних і неповних речень у текстах художнього, розмовного, публіцистичного стилів;</p> <p>розрізняє неповні й незакінчені речення;</p> <p>правильно інтонує неповні речення;</p> <p>ставить правильно тире в неповних реченнях і обґрунтовує його використання вивченими правилами;</p> <p>знаходить і виправляє пунктуаційні помилки на вивчені правила (самостійно або з допомогою вчителя);</p> <p>конструює односкладні речення вивчених видів, а також неповні речення та використовує їх у власному мовленні;</p> <p>будує текст на соціокультурну тему, використовуючи виражальні можливості односкладних і неповних речень.</p>
----------	---	--

	<p><i>Речення двоскладні й односкладні різних видів як синтаксичні синоніми.</i></p> <p><i>Уживання в описах називних речень для позначення часу й місця.</i></p> <p><i>Використання неповних речень у діалозі, а також у складних реченнях для уникнення невиправданих повторень. Правильне інтонування неповних речень.</i></p> <p>Текст (риторичний аспект).</p> <p><i>Використання ключових слів для підготовки усного висловлювання.</i></p> <p>Міжпредметні зв'язки. <i>Односкладні й неповні речення як виражальний засіб у художніх творах (література).</i></p>	
<p>6</p>	<p>Просте ускладнене речення.</p> <p>Речення з однорідними членами</p> <p>Однорідні члени речення (із сполучниковим, безсполучниковим і</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>знаходить речення з однорідними членами (непоширеними й поширеними), з узагальнювальними словами, різними рядами однорідних членів у межах одного речення;</p>

<p>змішаним зв'язком). Поширені й непоширені однорідні члени речення. Сміслові відношення між однорідними членами речення (єднальні, протиставні, розділові). Речення з кількома рядами однорідних членів. Однорідні й неоднорідні означення. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами.</p> <p>Правопис. Кома між однорідними членами речення.</p> <p>Двокрапка й тире при узагальнювальних словах у реченнях з однорідними членами.</p> <p>Внутрішньопредметні зв'язки:</p> <p>Лексикологія й фразеологія. Засвоєння фразеологізмів (також прислів'їв і приказок), крилатих висловів (з однорідними членами речення).</p>	<p>розрізняє однорідні й неоднорідні члени речення;</p> <p>визначає смислові відношення між однорідними членами речення;</p> <p>ставить розділові знаки при однорідних членах речення й обґрунтовує їх;</p> <p>знаходить і виправляє пунктуаційні помилки на вивчені правила (самостійно або з допомогою вчителя);</p> <p>інтонує речення з однорідними членами (за можливостями дитини);</p> <p>аналізує виражальні можливості речень з однорідними членами в різних стилях мовлення;</p> <p>конструює речення, до складу яких входять однорідні члени з різними типами зв'язку між ними, зокрема з парними сполучниками, узагальнювальними словами при однорідних членах (самостійно, з заданих складових);</p> <p>будує висловлювання в різних стилях мовлення, використовуючи виражальні можливості речень з однорідними членами в усному й писемному мовленні (самостійно або з допомогою вчителя).</p>
---	--

Культура мовлення й стилістика.

Правильна побудова речень із сполучниками не лише..., а й...; як..., так і... Синонімічність рядів однорідних членів із різними типами зв'язку між ними. Інтонація речень із однорідними членами (зокрема з узагальнювальними словами).

Текст (риторичний аспект).

Використання однорідних членів речення в текстах офіційно-ділового, наукового й художнього стилів.

Міжпредметні зв'язки. *Ряди різних за характером слів у ролі однорідних членів речення як засіб художньої виразності (література).*

7	<p>Речення із звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями).</p> <p>Звертання непоширені й поширені. Риторичне звертання. Вставні слова (словосполучення, речення). Групи вставних слів і словосполучень за значенням.</p> <p>Правопис. Розділові знаки при звертанні й вставних словах.</p> <p>Внутрішньопредметні зв'язки:</p> <p>Лексикологія й фразеологія. Засвоєння фразеологізмів (також прислів'їв і приказок), крилатих висловів.</p> <p>Культура мовлення й стилістика. Використання звертань і вставних слів (словосполучень, речень) для передачі ставлення до адресата. Синонімічність вставних слів і речень</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>знаходить звертання, вставні слова (словосполучення, речення) у реченні; аналізує й оцінює виражальні можливості речень зі звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями) у тексті;</p> <p>знаходить в тексті риторичні звертання й усвідомлює їх стилістичну роль; ставить розділові знаки при звертаннях, вставних словах (словосполученнях, реченнях), обґрунтовує їх;</p> <p>знаходить і виправляє помилки на вивчені пунктуаційні правила (самостійно або з допомогою вчителя);</p> <p>конструює та інтонує (за можливостями) речення зі звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями);</p> <p>використовує виражальні можливості речень зі звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями) в усному й писемному мовленні.</p>
---	---	---

у тексті. Інтонація речень із звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями).

Текст (риторичний аспект).

Використання морфологічних і синтаксичних засобів привернення уваги і вираження особистого ставлення до висловленого.

Міжпредметні зв'язки.

Використання риторичних звертань у художньому творі (література).

Використання вставних слів для зв'язку частин наукового тексту (математика, фізика, історія та ін.)

8	<p>Речення з відокремленими членами.</p> <p><i>Поняття про відокремлення. Відокремлені другорядні члени речення (також уточнювальні).</i></p> <p>Правопис. <i>Розділові знаки при відокремлених членах речення.</i></p> <p>Внутрішньопредметні зв'язки:</p> <p>Лексикологія й фразеологія. <i>Засвоєння фразеологізмів (також прислів'їв і приказок), крилатих висловів (з відокремленими членами речення).</i></p> <p>Культура мовлення й стилістика. <i>Правильна побудова речень із дієприкметниковими й дієприслівниковими зворотами. Дієприслівникові звороти як засіб зв'язку речень у тексті. Інтонація речень із відокремленими й уточнювальними членами.</i></p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>знаходить відокремлені й уточнювальні члени в реченні;</p> <p>розставляє розділові знаки при відокремлених і уточнювальних членах речення й обґрунтовує їх;</p> <p>знаходить і виправляє допущені пунктуаційні й граматичні помилки;</p> <p>правильно інтонуює речення з відокремленими й уточнювальними членами речення;</p> <p>аналізує й оцінює виражальні можливості речень із відокремленими й уточнювальними членами в текстах різних стилів;</p> <p>будує висловлювання в публіцистичному й науковому стилях, використовуючи виражальні можливості речень із відокремленими й уточнювальними членами речення в усному й писемному мовленні.</p>
---	--	---

	<p><i>Синонімічність простих речень із відокремленими членами й складних речень.</i></p> <p>Текст (риторичний аспект).</p> <p><i>Використання виражальних засобів фразеології й відокремлених членів речення в мовленні.</i></p> <p>Міжпредметні зв'язки.</p> <p><i>Відокремлення як засіб художнього зображення (література); використання конструкцій із відокремленням у текстах наукового стилю (історія, географія, фізика, література та ін.).</i></p>	
9	<p>Повторення в кінці року відомостей про просте речення.</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>систематизує вивчені відомості зі синтаксису й пунктуації (з допомогою вчителя) та використовує їх у власному мовленні;</p> <p>застосовує виражальні можливості синтаксичних засобів у власному мовленні.</p>

Соціокультурна змістова лінія

Орієнтовний зміст навчального матеріалу			Орієнтовні вимоги
Сфери відношень	Тематика текстів		до рівня соціокультурної компетентності учнів
Я і українська мова й література.	Найвидатніші постаті в українській культурі. Письменники про українську мову.	«Мова – втілення думки. Що багатша думка, то багатша мова (М. Рильський)».	Учень (учениця): сприймає, аналізує сприйняті відомості, добирає й використовує ті з них, які необхідні для досягнення певної комунікативної мети; використовує українську словесну та українську жестову мови як засіб формування ціннісної позиції щодо громадянського патріотизму, любові до Батьківщини й української природи, почуття гордості за свою країну, поваги до її історії, культури й історичних пам'яток, сімейних цінностей, визнання цінності здоров'я свого й інших, оптимізм у сприйманні світу;
Я і Батьківщина на (її природа, історія).	Любов до природи. Екологічний стан природи в Україні. Охорона довкілля. «Червона книга».	«Ми є. Були. І будемо ми. Й Вітчизна наша з нами» (І.Багряний), «Земля не вибачає байдужості».	інших, оптимізм у сприйманні світу; усвідомлює необхідність бути готовим і здатним дотримуватися морально-етичних норм стосовно дорослих і ровесників у школі, позашкільному житті, дома, суспільно корисній діяльності.
Я і національн	Роль народних традицій, вірувань,	«Людина створила культуру, а культура –	

<p>а культура (звичаї, традиції, свята, культура взаємин, українська пісня).</p> <p>Я і мистецтво (традиційн е й</p>	<p>релігії, християнської моралі, свят, міфології, фольклорної творчості, художньої літератури у формуванні світогляду українців. Унесок українців у світову культуру. Збагачення української культури духовними скарбами інших народів.</p> <p>Архітектурна традиція на теренах України. Народна архітектура.</p>	<p>людину», «Традиційні ремесла й промисли українців», «Володимирський собор – перлина українського церковобудування», «Покликання людини: пізнавати істину, творити добро, примножувати красу».</p> <p>«Мистецтво як засіб творення особистості».</p>	
--	--	--	--

<p>професійн е)</p>	<p>Найвизначніші архітектурні споруди в Україні. Видатні українські архітектори.</p>		
<p>Я і ти (члени родини, друзі, товариші).</p>	<p>Традиційна родинна обрядовість (народження дитини, ім'янаречення, кумівство, весілля тощо) та її сучасна трансформація.</p>	<p>«Як я розумію дружбу», «Хто для мене є взірцем?».</p>	
<p>Я як особистіст ь</p>	<p>Шляхи самопізнання й життєтворчості</p>	<p>«На світі той наймудріший, хто найдужче любить життя» (В.Симоненко) , «Що робить людину</p>	

		великою?».	
--	--	------------	--

Діяльнісна (стратегічна) змістова лінія

Види загально-навчальних вмінь	Орієнтовні вимоги до рівня діяльнісної компетентності учнів
Організаційно-контрольні	<p>Учень (учениця):</p> <p>усвідомлює і висловлює мотив і мету власної пізнавальної й життєтворчої діяльності;</p> <p>планує діяльність для досягнення мети, розподіляючи її на етапи;</p> <p>здійснює намічений план за допомогою дібраних методів і прийомів;</p> <p>оцінює проміжні й кінцеві результати пізнавальної діяльності, робить відповідні корективи.</p>
Загальнопізнавальні (інтелектуальні, інформаційні)	<p>Учень (учениця):</p> <p>аналізує мовні й позамовні поняття, явища, закономірності;</p> <p>порівнює, узагальнює, конкретизує їх;</p> <p>робить висновки на основі спостережень;</p> <p>виділяє головне з-поміж другорядного;</p> <p>здобуває інформацію з різноманітних джерел (довідкової, художньої літератури, ресурсів Інтернету тощо), здійснює бібліографічний пошук, працює з текстами вивчених типів, стилів і жанрів мовлення;</p>

	<p>систематизує, зіставляє, інтерпретує готову інформацію;</p> <p>аналізує мовні й позамовні поняття, явища, закономірності (самостійно або з допомогою вчителя).</p>
Творчі	<p>Учень (учениця):</p> <p>уявляє словесно описані предмети і явища, фантазує на основі сприйнятого;</p> <p>прогнозує подальший розвиток певних явищ;</p> <p>переносить раніше засвоєні знання і вміння в нову ситуацію;</p> <p>помічає і формулює проблеми в процесі навчання й життєтворчості (за допомогою доступних мовленнєвих засобів);</p> <p>має уявлення про структуру предмета вивчення;</p> <p>робить припущення щодо способу розв'язання певної проблеми;</p> <p>добирає аргументи для його доведення;</p> <p>спростовує хибні припущення й твердження.</p>
Естетико-етичні	<p>Учень (учениця)</p> <p>помічає й цінує красу в мовних явищах, явищах природи, у творах мистецтва, вчинках людей і результатах їхньої діяльності;</p> <p>критично оцінює відповідність своїх вчинків загальнолюдським моральним нормам, усуває помічені невідповідності цим нормам;</p> <p>виявляє здатність поставити себе на місце іншої людини;</p> <p>усвідомлює обов'язок кожної людини творити добро словом і ділом, готовий і здатний його</p>

виконувати.

Корекційно-розвиткова змістова лінія

Мовленнєвий напрям

Зміст корекційно-розвиткової роботи

Формування мотиваційного компонента мовленнєвої діяльності	Створення наочно-образного підґрунтя для розвитку мовлення	Формування навичок сприймання мовлення	Формування навичок продукування мовлення та корекція різних сторін мовлення			
1.Заохочення використання словесного мовлення для спілкування. 2.Перегляд та обговорення	1.Активне пізнання довкілля. 2.Усвідомлення логічних зв'язків та	1.Удосконалення навичок слухо-зорово-вібраційного сприймання усного мовлення з орієнтацією на видимі артикуляційні образи,	Удосконалення звуковимови.	Формування та корекція синтаксичної сторони мовлення.	Формування лексико-семантичної сторони мовлення: а)розширення словникового	Формування граматичної сторони мовлення: а)подолання аграматизмів у писемному та усному мовленні,

<p>кінофільмів. 3.Обговорення цікавих подій з власного досвіду дітей, з життя людей нашої країни та інших країн.</p>	<p>причинно - наслідкових їх залежностей ей, взаємин між людьми.</p>	<p>доступні звукові сигнали, вібраційні відчуття. 2.Врахування контексту та ситуації спілкування для усвідомлення змісту сказаного. 3.Формування навичок усвідомленого читання з орієнтацією на знайомі слова, словосполучення та синтаксичні конструкції. 4.Розвиток вмінь усвідомлювати зміст, використовуючи</p>			<p>запасу, б)засвоєння нових синтаксичних конструкцій.</p>	<p>б)тренування у практичному застосуванні правил правопису, г)контроль за дотриманням правил орфоєпії під час говоріння.</p>
--	--	---	--	--	--	---

		ілюстрації, контекст. 5.Удосконалення навички співвідношення словесних мовленнєвих одиниць з жестовими позначеннями як спосіб усвідомлення змісту сприйнятого мовленнєвого матеріалу.				
--	--	--	--	--	--	--

Немовленнєві напрями

та зміст корекційно-розвиткової роботи

пізнавальний	сенсорний	особистісний
1. Формування пізнавальної активності. 2. Розвиток усіх видів пам'яті на матеріалі, що вивчається.	1. Розвиток зорового сприймання як компенсаторного механізму, що забезпечує свідоме сприймання і усвідомлення різної інформації,	1.Розвиток цілеспрямованості діяльності, самоконтролю (плануючого, операційного, заключного). 2.Формування впевненості у собі,

<p>3. Розвиток уваги.</p> <p>4. Розвиток уваги.</p> <p>5. Розвиток словесно-логічного мислення на мовленнєвому матеріалі, який вивчається.</p>	<p>передусім зверненого мовлення (словесного в усній та писемній формі, дактильного, жестового).</p> <p>2.Розвиток зорово-моторної координації.</p> <p>3.Розвиток кінестетичних відчуттів через вправляння у правильному артикулюванні, подолання артикуляційних труднощів, використання специфічних комунікативних засобів.</p> <p>4.Розвиток тактильних відчуттів через сприймання вібрацій, зосередження уваги на їх особливостях (силі, напрямку, тривалості, ритмі тощо).</p>	<p>усвідомлення своєї неповторності, своєрідності, особистісної цінності.</p> <p>3.Розвиток емоційно-вольової сфери.</p>
--	--	--

10-й клас

Мовленнєва змістова лінія

№	Зміст навчального матеріалу	Вимоги до
---	-----------------------------	-----------

п\п		рівня мовленнєвої компетентності учнів
1	<p>Відомості про мовлення</p> <p>Повторення вивченого про мовлення.</p> <p>Вимоги до мовлення.</p> <p>Мовленнєва ситуація.</p> <p>Види мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо). Читання (ознайомлювальне, вивчальне й переглядове). Текст, його основні ознаки, види міжфразних зв'язків.</p> <p>Стилі, типи мовлення (повторення).</p> <p>Жанри мовлення: доповідь, тези прочитаного, конспект почутого, заява, автобіографія, резюме.</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>систематизує вивчені відомості про види, форми мовлення, види мовленнєвої діяльності, читання, вимоги до мовлення, ситуацію спілкування, її складники, основні правила спілкування;</p> <p>аналізує текст, його основні ознаки, структуру, види зв'язку речень у тексті, загальні мовні засоби міжфразних зв'язків; типи, стилі й жанри мовлення (зокрема доповідь, тези прочитаного, конспект почутого, заяву, автобіографію, резюме), особливості їх побудови.</p>
2	<p>Види робіт</p>	<p>Учень (учениця):</p>

<p><u>Сприймання чужого мовлення:</u></p> <p>Сприймання і розуміння текстів різних стилів, типів і жанрів мовлення.</p> <p><i>Читання мовчки і вголос</i></p> <p>Читання мовчки текстів різних стилів, типів і жанрів мовлення.</p> <p>Різновиди читання (ознайомлювальне, вивчальне) (повторення).</p> <p>Сприймання текстів, які містять прямо не виражену спонукальну інформацію.</p> <p>Переглядове читання (практично).</p>	<p>розуміє зміст, тему й основну думку висловлювань співрозмовника; усвідомлює особливості його структури й мовного оформлення;</p> <p>визначає причинно-наслідкові зв'язки, виразально-зображувальні засоби в складніших за сприйняттям порівняно з попередніми класами сприйнятих текстах;</p> <p>складає план, конспект сприйнятого;</p> <p>оцінює сприйняте висловлювання (його зміст, форму, задум і мовне оформлення).</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>читає мовчки незнайомий текст з прийнятною швидкістю, складніший і більший за обсягом, ніж у попередніх класах;</p> <p>розуміє й осмислює зміст прочитаного (обсяг та складність визначаються можливостями учня);</p> <p>користується залежно від мовленнєвої ситуації різновидами читання, зокрема переглядовим (розпізнає смислові групи слів у тексті на основі заголовка, ключових слів, малюнків, початкових фраз абзацу, виділяє й узагальнює факти у процесі читання, прогнозує зміст ще не прочитаної частини; переглядає тексти, більші за обсягом, ніж у попередніх класах, знаходить в них указані вчителем елементи тексту (розділові знаки, слова, частини тексту, виділені спеціальними</p>
---	--

	<p>Виразне читання вголос текстів різних типів, стилів, жанрів мовлення (також різноманітних жанрів фольклору, вивчення деяких напам'ять або близько до тексту для збагачення власного мовлення).</p>	<p>шрифтами, цифри, виноски, кількість абзаців, довгих речень, певний розділ чи підрозділ тощо);</p> <p>знаходить у тексті аргументи, використані для підтвердження поглядів, думок; прямо не виражену спонукальну інформацію;</p> <p>складає план, тези прочитаного;</p> <p>оцінює прочитане (зміст, форму, задум і мовне оформлення).</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>виразно читає вголос знайомі, складніші за сприйняттям порівняно з попередніми класами, і незнайомі тексти різних стилів, типів, жанрів мовлення, з прийнятною швидкістю, відповідно до орфоепічних та інтонаційних норм, виражаючи за допомогою темпу, тембру, гучності читання особливості змісту, стилю тексту, мовного оформлення, авторський задум (за можливостями учня);</p> <p>оцінює прочитаний вголос текст (його зміст, форму, задум і мовне оформлення).</p>
3	<p><u>Відтворення готового тексту:</u></p> <p><i>Перекази</i> за складним планом.</p> <p>Говоріння:</p> <p>Стислі перекази текстів</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>переказує (усно й письмово) докладно, вибірково й стисло тексти художнього,</p>

	<p>наукового й публіцистичного стилів.</p> <p>Вибірковий переказ тексту художнього стилю .</p> <p>Стислий переказ тексту публіцистичного стилю.</p> <p>Вибіркові перекази текстів наукового й художнього стилів (на основі декількох джерел).</p> <p>Докладний переказ тексту публіцистичного стилю з творчим завданням.</p>	<p>наукового й публіцистичного стилів, підпорядковуючи висловлювання темі й основній думці, дотримуючись композиції, мовних, стильових особливостей прослуханих і прочитаних текстів художнього, наукового й публіцистичного стилів мовлення обсягом (обсяг та складність визначаються можливостями учнів), за самостійно складеним складним планом;</p> <p>оцінює текст (його зміст, форму, мовне оформлення й авторський задум).</p>
4	<p><u>Створення власних висловлювань:</u></p> <p>Діалогічне мовлення:</p> <p><i>Діалог</i>, складений відповідно до запропонованої ситуації (офіційна й неофіційна розмова, діалог-домовленість), обговорення</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>складає, розігрує діалог відповідно до запропонованої ситуації, демонструючи певний рівень вправності в процесі діалогу (стислість, логічність, виразність, доречність, винахідливість тощо), додаючи або замінюючи окремі репліки діалогу відповідно до зміненої ситуації спілкування;</p> <p>обирає самостійно аспект запропонованої теми, висловлюючи особисту позицію щодо її обговорення, знаходячи цікаві, переконливі аргументи на захист своєї</p>

<p>самостійно обраної теми, розігрування діалогу.</p> <p>Монологічне мовлення: <i>Твори</i> за складним планом.</p> <p>Говоріння: Твір у публіцистичному стилі</p>	<p>позиції, також і з власного життєвого досвіду, змінюючи свою думку в разі незаперечних аргументів іншого; використовує репліки для стимулювання й підтримання діалогу, формули мовленнєвого етикету; дотримуючись норм української літературної мови;</p> <p>оцінює висловлення (його зміст, форму, задум і мовне оформлення).</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>складає усні й письмові твори, тези, доповідь, конспект сприйнятого, заяву, автобіографію, резюме, підпорядковуючи висловлювання темі й основній думці, будуючи в логічній послідовності за самостійно складеним простим або складним планами, добираючи мовні засоби відповідно до задуму висловлювання, стилю й жанру мовлення;</p> <p>добирає й систематизує з різних джерел (довідкової й художньої літератури, ресурсів Інтернету тощо) матеріал для творів;</p> <p>робить необхідні узагальнення й висновки;</p> <p>додержується вимог до мовлення й основних правил спілкування;</p> <p>знаходить і виправляє недоліки в змісті, побудові й мовному оформленні власного й чужого висловлювання;</p> <p>оцінює текст (його зміст, форму, задум і мовне оформлення).</p>
--	--

<p>мовлення на морально-етичну тему.</p> <p>Доповідь на основі двох-трьох джерел на морально-етичну й суспільну теми в публіцистичному стилі.</p> <p>Письмо:</p> <p>Твори в публіцистичному стилі мовлення на морально-етичну та суспільну теми.</p> <p>Тези прочитаного (художнього твору, публіцистичної чи науково-пізнавальної статей).</p> <p>Конспект почутого науково-навчального тексту.</p> <p><i>Ділові папери.</i> Заява.</p> <p>Автобіографія. Резюме.</p>	
---	--

Мовна змістова лінія

№ п\п	Зміст навчального матеріалу	Вимоги до рівня мовної компетентності учнів
1	<p>Вступ</p> <p>Українська мова серед інших мов. Розвиток української мови.</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>знає про розвиток української мови в ході історичного становлення українського суспільства та його культури, місце української мови серед інших мов;</p> <p>визначає функції мови в житті суспільства.</p>
2	<p>Повторення вивченого у 8 класі.</p> <p>Просте неускладнене й ускладнене речення</p> <p>Правопис. Основні правила правопису (за вибором учителя).</p> <p>Внутрішньопредметні зв'язки:</p> <p>Лексикологія і фразеологія.</p> <p><i>Засвоєння фразеологізмів (також прислів'їв і приказок), крилатих висловів.</i></p> <p>Культура мовлення й</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>знаходить у тексті просте речення й розрізняє його види;</p> <p>визначає його істотні ознаки;</p> <p>ставить розділові знаки в простому реченні й обґрунтовує їх;</p> <p>знаходить і виправляє пунктуаційні помилки на вивчені правила;</p> <p>складає усні й письмові висловлювання на самостійно визначену соціокультурну тему, використовуючи вивчені виражальні можливості мовних засобів простого речення.</p>

	<p>стилістика. Удосконалення вмінь нормативного вживання вивчених мовних явищ. Складні випадки слововживання.</p> <p>Текст (риторичний аспект). Підготовка виступу типу розповіді на основі особистих вражень.</p>	
3	<p>Синтаксис. Пунктуація</p> <p>Пряма й непряма мова як засоби передачі чужої мови.</p> <p>Заміна прямої мови непрямою.</p> <p>Цитата як спосіб передачі чужої мови.</p> <p>Діалог.</p> <p>Розділові знаки при прямій мові й діалозі.</p> <p>Внутрішньопрямі зв'язки:</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>усвідомлює поняття «пряма й непряма мова» як способи передачі чужого мовлення;</p> <p>знаходить речення з прямою й непрямою мовою, з цитатами, репліками діалогу;</p> <p>визначає їх особливості, виражальні можливості;</p> <p>будує речення з прямою мовою й замінює їх непрямою мовою;</p> <p>створює, розігрує, записує діалоги на задану та самостійно обрану тему;</p> <p>ставить розділові знаки при прямій мові, цитаті, діалозі й обґрунтовує їх;</p> <p>знаходить і виправляє помилки на вивчені правила;</p> <p>порівнює виражальні можливості різних способів передачі прямої мови (з</p>

	<p>Лексикологія й фразеологія.</p> <p><i>Засвоєння фразеологізмів (також прислів'їв і приказок), крилатих висловів.</i></p> <p>Культура мовлення й стилістика.</p> <p><i>Синонімічність різних способів передачі прямої мови. Інтонація речень із прямою мовою, діалогом.</i></p> <p>Текст (риторичний аспект).</p> <p><i>Використання цитування, уособлення як виражальних засобів усного й писемного мовлення.</i></p> <p>Міжпредметні зв'язки. <i>Мова персонажа в діалозі та словах автора (література).</i></p>	<p>допомогою вчителя);</p> <p>складає усні й письмові висловлювання на соціокультурну тему, використовуючи виражальні можливості речень із прямою й непрямою мовою, діалогів, використовуючи доступні мовленнєві засоби.</p>
4	Складне речення і його ознаки.	Учень (учениця):

<p>Складні речення без сполучників, із сурядним і підрядним зв'язками.</p> <p>Складносурядне речення, його будова й засоби зв'язку в ньому.</p> <p>Смислові зв'язки між частинами складносурядного речення.</p> <p>Правопис. Розділові знаки між частинами складносурядного речення.</p> <p>Внутрішньопредметні зв'язки:</p> <p>Лексикологія й фразеологія.</p> <p><i>Засвоєння фразеологізмів (також прислів'їв і приказок), крилатих висловів, що мають будову складносурядних речень.</i></p> <p>Культура мовлення й стилістика.</p> <p><i>Інтонація складносурядного речення.</i></p> <p><i>Синонімічність</i></p>	<p>розрізняє структурні відмінності простих і складних речень, складних речень із сурядним і підрядним зв'язками;</p> <p>знаходить у тексті складносурядні речення, встановлює смислові зв'язки між його частинами;</p> <p>визначає види складних речень (сполучникові й безсполучникові), засоби зв'язку між частинами речення у складному, межі частин у складному реченні, кількість граматичних основ у ньому;</p> <p>розмежовує складносурядні речення й прості речення, ускладнені однорідними членами;</p> <p>ставить розділові знаки між частинами складносурядного речення й обґрунтовує їх;</p> <p>знаходить і виправляє пунктуаційні помилки на вивчені правила;</p> <p>аналізує й оцінює виражальні можливості складносурядних речень та інших синонімічних конструкцій (з допомогою вчителя);</p> <p>складає речення й тексти різних стилів, використовуючи виражальні можливості складносурядних речень і потрібні за змістом сполучники сурядності.</p>
---	--

	<p><i>складносурядних речень із різними сполучниками, а також складносурядного речення й простих речень.</i></p> <p>Текст (риторичний аспект).</p> <p><i>Використання складносурядних речень у текстах наукового, публіцистичного стилів.</i></p> <p>Міжпредметні зв'язки. Опис <i>у художньому творі (література).</i></p>	
5	<p>Складнопірядне речення, його будова й засоби зв'язку в ньому. Основні види складнопірядних речень: з означальними, з'ясувальними, обставинними пірядними частинами (способу дії й ступеня порівняльними, місця, часу, причини, на-</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>знаходить у тексті складнопірядне речення з однією й кількома пірядними частинами;</p> <p>визначає головну й пірядну частини, види складнопірядних речень, їх істотні ознаки, межі головної й пірядної частин, кількість частин;</p> <p>класифікує складнопірядні речення за значенням і будовою, засобами зв'язку в них;</p> <p>розрізняє сполучники й сполучні слова;</p>

<p>слідковими, мети, умовними, допустовими).</p> <p>Складнопідрядне речення з кількома підрядними частинами.</p> <p>Правопис. Розділові знаки між головною й підрядною частинами складнопідрядного речення.</p> <p>Розділові знаки в складнопідрядному реченні з кількома підрядними частинами.</p> <p>Внутрішньопредметні зв'язки:</p> <p>Лексикологія й фразеологія.</p> <p>Засвоєння фразеологізмів (також прислів'їв і приказок), крилатих висловів, що мають будову складнопідрядних речень.</p> <p>Культура мовлення й стилістика. Синонімічність сполучникових складних,</p>	<p>ставить коми між частинами складнопідрядного речення й обґрунтовує їх;</p> <p>знаходить і виправляє помилки на вивчені правила;</p> <p>правильно інтонує складнопідрядні речення;</p> <p>аналізує й порівнює виражальні можливості складнопідрядних речень та інших синонімічних конструкцій у текстах різних стилів;</p> <p>конструює складнопідрядні речення різних видів і вводить їх у тексти різних стилів;</p> <p>складає усні й письмові висловлення на соціокультурну тему різних стилів, використовуючи в них виражальні можливості складнопідрядних речень.</p>
---	--

	<p><i>складнопідрядних і простих речень із відокремленими членами. Інтонація складнопідрядного речення.</i></p> <p>Текст (риторичний аспект).</p> <p><i>Роль складнопідрядних речень у визначенні понять у текстах наукового й публіцистичного стилів.</i></p> <p>Міжпредметні зв'язки. <i>Наукові визначення, встановлення причинно-наслідкових зв'язків між явищами (історія, географія, хімія, біологія, математика, фізика).</i></p>	
	<p>Безсполучникове складне речення Сміслові відношення між частинами безсполучникового складного речення.</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>знаходить у тексті безсполучникові складні речення;</p> <p>визначає основні ознаки, смислові відношення між частинами безсполучникових складних речень;</p>

<p>Правопис. Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.</p> <p>Внутрішньопрдметні зв'язки:</p> <p>Лексикологія й фразеологія. Засвоєння фразеологізмів (також прислів'їв і приказок), крилатих висловів, що мають будову безсполучникових складних речень.</p> <p>Культура мовлення й стилістика. Синонімічність сполучникових і безсполучникових складних речень і простих речень. Особливості інтонації складного безсполучникового речення.</p> <p>Текст (риторичний аспект). Використання безсполучникових складних речень у висловлюваннях розмовного, публіцистичного і</p>	<p>розмежовує безсполучникові складні речення й сполучникові (складносурядні й складнопідрядні);</p> <p>розрізняє види безсполучникових складних речень за характером синтаксичних і смислових зв'язків між простими реченнями);</p> <p>інтонує безсполучникові складні речення (за можливостями учня);</p> <p>ставить розділові знаки між частинами безсполучникового складного речення й обґрунтовує їх; знаходить і виправляє пунктуаційні помилки на вивчені правила (самостійно або за підказкою вчителя);</p> <p>аналізує й порівнює виражальні можливості безсполучникових складних речень із синонімічними синтаксичними конструкціями в невеликих текстах розмовного, публіцистичного й художнього стилів;</p> <p>будує безсполучникові складні речення з різними смисловими відношеннями між їх частинами; добирає до них синтаксичні синоніми;</p> <p>використовує їх виражальні можливості в усних і письмових висловлюваннях на певну соціокультурну тему.</p>
--	---

<p><i>художнього стилю.</i></p> <p>Міжпредметні зв'язки. <i>Опис у художньому творі (література).</i></p>	
<p>Складне речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку.</p> <p>Правопис. Розділові знаки в складному реченні з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку.</p> <p>Внутрішньопредметні зв'язки:</p> <p>Лексикологія й фразеологія.</p> <p><i>Засвоєння фразеологізмів (також прислів'їв і приказок), крилатих висловів.</i></p> <p>Культура мовлення.</p> <p><i>Синонімічність складних речень із простими.</i></p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>знаходить у тексті складне речення з різними видами зв'язку;</p> <p>визначає його основні ознаки й структуру;</p> <p>розставляє в них розділові знаки й обґрунтовує їх; знаходить і виправляє помилки на вивчені правила (самостійно або з підказкою вчителя);</p> <p>аналізує й зіставляє виражальні можливості складних речень із різними видами зв'язку й синонімічних конструкцій;</p> <p>будує складні речення з різними видами зв'язку;</p> <p>складає усні й письмові висловлювання публіцистичного й наукового стилів, використовуючи виражальні можливості складних речень.</p>

Текст (риторичний аспект).

Використання складних речень із різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку в текстах різних стилів.

Міжпредметні зв'язки.

Використання складних речень у художніх описах (література).

<p>Текст як одиниця мовлення й продукт мовленнєвої діяльності</p> <p>Текст і його основні ознаки (повторення).</p> <p>Структура тексту. Мікротема й абзац. Ключові слова в тексті й абзаці. Види й засоби міжфразного зв'язку. Актуальне членування у висловлюванні: відоме й нове.</p> <p>Правопис. Повторення вивчених пунктограм у простому й складному реченнях.</p> <p>Внутрішньопредметні зв'язки:</p> <p>Лексикологія й фразеологія. Засвоєння фразеологізмів (також</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>усвідомлює текст, його істотні ознаки й структурні особливості;</p> <p>визначає тему, основну думку тексту, виділяє ключові слова в тексті й тематичне речення в абзаці;</p> <p>визначає види й засоби міжфразного зв'язку, розподіляє текст на мікротеми, членує речення у висловлюванні на відоме й нове;</p> <p>розрізняє спільне й відмінне між мікротемою й абзацом;</p> <p>оцінює виражальні можливості текстів різних типів і стилів;</p> <p>конструює невеликі тексти на певну тему, доцільно розподіляючи їх на мікротеми й абзаци відповідно до комунікативного задуму, використовуючи членування речень на відоме й нове для забезпечення оптимальної зв'язності текстів;</p> <p>використовує виражальні можливості текстів різних типів, стилів і жанрів у власному усному й писемному мовленні.</p>
---	---

<p><i>прислів'їв і приказок), крилатих висловів.</i></p> <p>Культура мовлення й стилістика.</p> <p><i>Засвоєння складних випадків слововживання.</i></p> <p><i>Синонімічність синтаксичних конструкцій.</i></p> <p>Текст (риторичний аспект).</p> <p><i>Оптимальне структурування абзаців і мікротем у висловлюваннях, що належать до різних типів і стилів мовлення.</i></p>	
<p>Повторення й систематизація вивченого</p> <p>Слово як предмет вивчення.</p> <p>Мовні аспекти вивчення речення (порядок слів у реченні, граматична основа, види речень).</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>аналізує, систематизує та узагальнює вивчені в шкільному курсі мовні поняття й правила з допомогою вчителя;</p> <p>здійснює самоконтроль за результатами навчальних досягнень.</p>

<i>Правопис.</i>	
Орфографія. Пунктуація.	

Соціокультурна змістова лінія

Орієнтовний зміст навчального матеріалу			Орієнтовні вимоги
Сфери відношень	Тематика текстів	Теми висловлювань учнів	до рівня соціокультурної компетентності учнів
Я і українська мова й література.	Українська мова серед інших мов. Розвиток української мови.	«Спочатку було Слово...», «Чари рідного слова».	Учень (учениця): сприймає, аналізує, оцінює сприйняті відомості й добирає та використовує ті з них, які необхідні для досягнення певної комунікативної мети; використовує українську мову як засіб формування
Я і Батьківщина, національна історія і культура (звичаї,	Україна, географічне положення, природні багатства. Природа різних регіонів України.	її «Я вірю в майбутнє твоє, Україно!». «Історична доля мого рідного народу».	ціннісної позиції щодо громадянського патріотизму, любові до Батьківщини й української природи, почуття гордості за свою країну, поваги до її історії, культури й історичних пам'яток, сімейних цінностей, визнання цінності здоров'я свого й інших, оптимізм у сприйманні світу;

<p>традиції, свята, культура взаємин).</p>	<p>Україна – від часів Київської Русі до сучасності. Український національний характер.</p>		<p>усвідомлює роль морально-етичних норм; готовий і здатний застосовувати їх стосовно дорослих і ровесників у школі, позашкільному житті, дома, суспільно корисній діяльності.</p>
<p>Я і мистецтво (традиційне й професійне).</p>	<p>Основні галузі господарства: ремесла й народні художні промисли. Взаємозв'язок матеріальних і духовних цінностей української культури. Найвидатніші постаті вітчизняної й світової культури.</p>	<p>«Мистецтво творить особистість». «Видатні українці»</p>	

<p>Я і ти (члени родини, друзі, товариші).</p> <p>Я і ми (класний колектив, народ, людство)</p>	<p>Забезпечення спадкоємності поколінь.</p> <p>Збереження сімейних цінностей, реліквій, ідеалів.</p> <p>Культурогенна форма життєдіяльності сучасної сім'ї.</p>	<p>«Яке дерево, такі його квіти; які батьки, такі й діти»,</p> <p>«Найвища краса – краса вірності» (Олесь Гончар).</p> <p>«Береться мудрість не із заповітів»,</p> <p>«Раз добром нагріте серце вік не прохолоне».</p>	
<p>Я як особистість</p>	<p>Життєвий і професійний вибір особистості.</p>	<p>«У світі професій»,</p> <p>«Громадянська позиція»,</p> <p>«Молодь і сучасність»,</p> <p>«Найважче - це</p>	

		творення самого (самої) себе».	
--	--	-----------------------------------	--

Діяльнісна (стратегічна) змістова лінія

Види загально-навчальних умінь	Орієнтовні вимоги до рівня діяльнісної компетентності учнів
Організаційно-контрольні	<p>Учень (учениця):</p> <p>усвідомлює і визначає <i>мотив і мету</i> власної пізнавальної й життєтворчої діяльності;</p> <p>планує діяльність для досягнення мети, розподіляючи її на етапи;</p> <p>оцінює проміжні й кінцеві результати пізнавальної діяльності, робить відповідні корективи.</p>
Загальнопізнавальні (інтелектуальні, інформаційні)	<p>Учень (учениця):</p> <p>аналізує мовні й позамовні поняття, явища, закономірності;</p> <p>порівнює, узагальнює, конкретизує їх;</p> <p>робить висновки на основі спостережень;</p> <p>виділяє головне з-поміж другорядного;</p> <p>здобуває інформацію з різноманітних джерел (довідкової, художньої літератури, ресурсів Інтернету тощо), здійснює бібліографічний пошук, працює з текстами вивчених типів, стилів і жанрів мовлення;</p>

	<p>систематизує, зіставляє, інтерпретує готову інформацію; моделює мовні й позамовні поняття, явища, закономірності.</p>
Творчі	<p>Учень (учениця):</p> <p>уявляє словесно описані предмети і явища, фантазує на основі сприйнятого;</p> <p>прогнозує подальший розвиток певних явищ;</p> <p>переносить раніше засвоєні знання і вміння в нову ситуацію;</p> <p>помічає й формулює проблеми в процесі навчання й життєтворчості;</p> <p>усвідомлює будову предмета вивчення;</p> <p>робить припущення щодо способу розв'язання певної проблеми;</p> <p>добирає аргументи для його доведення;</p> <p>спростовує хибні припущення й твердження.</p>
Естетико-етичні	<p>Учень (учениця):</p> <p>помічає й цінує красу в мовних явищах, явищах природи, у творах мистецтва, у вчинках людей і результатах їхньої діяльності;</p> <p>критично оцінює відповідність своїх вчинків загальнолюдським моральним нормам, усуває помічені невідповідності;</p> <p>виявляє здатність поставити себе на місце іншої людини;</p> <p>усвідомлює обов'язок кожної людини творити добро словом і ділом, готовий і здатний його виконувати.</p>

Корекційно-розвиткова змістова лінія

Мовленнєвий напрям						
Зміст корекційно-розвиткової роботи						
Формування мотиваційного компонента мовленнєвої діяльності	Створення наочно-образного підґрунтя для розвитку мовлення	Формування навичок сприймання мовлення	Формування навичок продукування мовлення та корекція різних сторін мовлення			
1.Заохочення використання словесного мовлення для спілкування. 2.Перегляд та обговорення кінофільмів. 3.Обговорення	1.Активне пізнання довкілля. 2.Усвідомлення логічних зв'язків та причинно-	1.Удосконалення навичок слухо-зоро-вібраційного сприймання усного мовлення з орієнтацією на видимі артикуляційні образи, доступні звукові сигнали, вібраційні	Автоматизація правильної звуковимови.	Удосконалення синтаксичної сторони мовлення.	Формування лексико-семантичної сторони мовлення: а) розширення словникового запасу, б) засвоєння	Формування граматичної сторони мовлення: а) подолання аграматизмів у писемному та усному мовленні, б) тренування у практичному

цікавих подій з власного досвіду дітей, з життя людей нашої країни та інших країн.	наслідков их залежност ей, взаємин між людьми.	відчуття. 2.Врахування контексту та ситуації спілкування для усвідомлення змісту сказаного. 3.Формування навичок усвідомленого читання з орієнтацією на знайомі слова, словосполучення та синтаксичні конструкції. 4.Розвиток вмінь усвідомлювати зміст, використовуючи ілюстрації, контекст. 5.Удосконалення			нових синтаксичних конструкцій.	застосуванні правил правопису, г)контроль за дотриманням правил орфоєпії під час говоріння.
--	--	---	--	--	---------------------------------	---

		<p>навички співвідношення словесних мовленнєвих одиниць з жестовими позначеннями як спосіб усвідомлення змісту сприйнятого мовленнєвого матеріалу.</p>				
--	--	--	--	--	--	--

Немовленнєві напрями

та зміст корекційно-розвиткової роботи

пізнавальний	сенсорний	особистісний
<p>1. Формування пізнавальної активності.</p> <p>2. Розвиток усіх видів пам'яті на матеріалі, що вивчається.</p> <p>3. Розвиток уваги.</p> <p>4. Розвиток уяви.</p>	<p>1. Розвиток зорового сприймання як компенсаторного механізму, що забезпечує свідоме сприймання і усвідомлення різної інформації, передусім зверненого мовлення (словесного в усній та писемній</p>	<p>1.Розвиток цілеспрямованості діяльності, самоконтролю (плануючого, операційного, заключного).</p> <p>2.Формування впевненості у собі, усвідомлення своєї неповторності, своєрідності, особистісної цінності.</p>

<p>5. Розвиток словесно-логічного мислення на мовленнєвому матеріалі, який вивчається.</p>	<p>формі, дактильного, жестового).</p> <p>2.Розвиток зорово-моторної координації.</p> <p>3.Розвиток кінестетичних відчуттів через вправляння у правильному артикулюванні, подолання артикуляційних труднощів, використання специфічних комунікативних засобів.</p> <p>4.Розвиток тактильних відчуттів через сприймання вібрацій, зосередження уваги на їх особливостях (силі, напрямку, тривалості, ритмі тощо).</p> <p>5.Удосконалення компенсаторних навичок отримання інформації.</p>	<p>3.Розвиток емоційно-вольової сфери.</p>
--	--	--